

۲ — محمد الیوم ابرار اللہ بن عبد السلام بن عبد اللہ بو ذات ، صاحب ترجمہ نک یاقین بابسی اولوب تخمیناً ۵۹۰ تاریخ نژاد حیران شہرندہ دنیاہ کلوب ، ۶۵۲ دە وفات ایتشدرد . قبری حیران شہرندہ در . ابتدای تحصیل عمجہسی فخرالدین ابو عبد اللہ ابن تیمیہ حضورندہ در . فقط عمجہ سنک اوغلی ابو محمد سیف الدین عبدالغنی ایله تحصیل ایچون بغداد شہرینہ کیدہ رک اورادہ آلتی سنہ قدر قالدیلر . حیران شہرینہ عودتلرندہ تکرار عمجہسی فخرالدین نک خلقه تدریسہ دوام ایتشدرد . فقہ ایله حدیث شریف قلدردہ بد طول صاحبی ایدی . سائر علوم وقتون ایله اشتغالی یوق دکلیدی . زکات ، ورع و تقوی ایله شہرت قازانمشدر . قرآن کریم اوزونہ برتفسیر یازہ رق فقہہ دائر « المحرر » اسمیله بو یوک بر اثر میدانہ کتیرمشدر . « منتقی الاخبار » نامندہ کی اثری ده شوکانی نک « نیل الاوطار » اصلی شرحی ایله برابر مصرده طبع ایدیشدر .

روایت علم حقیقہ بو یوک عالم لردن مجاز اولان زوجہسی « ام البدر » عمجہسی فخرالدین ابو عبد اللہ کیزی اولوب کندیسندن بر کون مقدم وفات ایتشدرد .

۳ — شہاب الدین ابراهیم بن عبد السلام بو ذات ، صاحب ترجمہ نک پدری اولوب ۶۲۷ دە حیران شہرندہ دنیاہ کلوب ۶۸۲ دە دمشق دە وفات ایتشدرد . قبری « قاسیون » مقبرہ سنندہ در . بو دە معتبر عالم لردن اولوب بوتون عمرنی تدریس و تألیف ایله کیرمشدر . فقط کندیسنک پدری ایله اوغلی (صاحب ترجمہ) آرا سنندہ قالمش اولدیغندن شہرینہ بر درجه خلل کلشدر . الکتریق ایله لامبا آرا سنندہ قالان موم ضیاسنک سونوک قالدجفی طبعیدر .

۴ — عبد اللہ شرف الدین بن عبد العظیم شہاب الدین . صاحب ترجمہ نک بردوغمه قاردهشی اولان بو ذات « حیران » شہرندہ ۶۶۶ دە دنیاہ کلوب ۷۲۷ دە دمشق دە وفات ایتشدرد . غانہ سیله دمشقہ ہجرت ایتدکلرندہ هنوز مہمدن کسيلمش دکلیدی . بو دە بو یوک علمادن اولوب بالخاصہ فرائض حساب ، ہیئت و تاریخ قلدردہ متحصص ایدی . بز قاج دفعہ لر حج قیلدی . دائماً برادری صاحب ترجمہ نک مجلسندہ بوتوب استفادہ ایدردی . مناظرہ و مباحثہ خصوصندہ

بو یوک ممارسہسی واردی . آنکچون اشتراک ایتدیکی مباحثہ لردہ غالبیت مطلقا بو یوک طرفندہ قالدردی .

بو ذاتک ، اکابر علما تزدندہ تحصیل ایدہ رک عالمیہ ، احاطہ سیله شہرت قازانان « زینب » نامندہ بر قیزی واردی . زینب ، حافظ ابن حجر المسقلانی حضرت تدریسنک استاذ لرندندرد . ابن حجر روایت خصوصندہ زینب کدہ اجازتی حائر ایدی . ارتحالی ۷۹۹ تاریخہ مصادفدر .

اور نیورغ

رضاء الدین بن محمد الدین

اسلام قاری

تعدد زوجات اسلامیہ منع اولنه بیلیر

تعدد زوجات شریعت اسلامیہ ده تجویز اولندیکی ایچون اسلامیت تعدد زوجاتی قبول ایتلکدن امتناع ایدہ مز . اسلامیتده تعدد زوجاتی قبول ایتنک ضرورتی واردرد . تعدد زوجات ادیان و ملل سائرده منوعدر فقط اسلامیتده منی قابل دکلدر . دین اسلامک تعدد زوجات منہ سنندہ ادیان سائرہ دن فوری واردرد . کبی یا کلش برطن و ذهاب نتیجہسی اولہ رق اوروبالیلر و باجمہ اقوام متمندہ طرفندن شریعت اسلامیہ بک چوق دوچار ظن و اعتراض اولیور . عالم اسلامده شریعتلری مقتضاسندن اولمق اوزردہ حالا قرون وسطی وحتتی حکمفرمادر ظن و اعتقادندہ بولینیورلر . بو طوقان سیل اعتراضاتہ قارشو عالم اسلامک مدافعہ و جوابلری ده شریعت اسلامیہ بہ نسبت اولتان اوپتان و افتراقی اوطن و ذهاب باطلی تأیید ایتکدن بشقہ برشی افادہ ایتمیور . معتضلر شریعت اسلامیہ ده تعدد زوجات حقیقہ بر حکم التزام ایدلمشدر ظنیله توجیه ظن و اعتراض ایدیورلر . مدافع لردہ او حکمی محافظہ ایدہ بکیم دیه تعدد زوجاتک

فوائد و محنتانندن موافق عقل و حکمت اولدیفندن بحث ایدوب دوریورلر . مدافعلردن هیچ بری شریعت اسلامیده تعدد زوجات حقیقه الزام اولمش بر حکم یوقدر اولوالامراک امر و منعه تابع بر مسئلهدر . اسلامیت تعدد زوجاتک منع اولمنه قطعاً مانع دکلدر . تعدد زوجات مسئله سی شریعت اسلامیده نقطه سندن اشکال ایدیه جک ، موضوع بحث و مقال اوله جق بر ماهیتده دکلدر دیه بیسان حقیقت ایدمه دکلرندن بپوده یزه مناقشات دوام ایدوب کیدیور .

ایسته ابضاح ایدمه جکم وجهله مورد نص اولدیفندن هیچ بر صورتاه مخالفت تصور اولنه میان بوتون ائمه مذاهب و عامه فقها طرفندن قبول ایدیلان بو حقیقتی بیان ایدمه لم .

شویله که « اطیعوا الله و الرسول و اولی الامر منکم » آیت جلیله سی اولوالامره علی الاطلاق اطاعتی امر ایدیور

نه بی امر و نه بی ایدرسه ایتسون هر شیده اولوالامره اطاعت ایدیکمز دیور چونکه آیت جلیله ده نره لرده اولوالامره اطاعت اولنه جفته دایر هیچ بر قید و شرط ذکر اولمیدیفندن فن مخصوصنده بیان اولدینی اوزره حکمکنده تعمیم افاده ایتمش اولور اولوالامره ، هر نه بی امر و یا منع ایدمه جک اولورسه اطاعت ایتک و اجیدر معناسی اکلاشیلیر . اشته آیت جلیله دن مستفاد اولان حکم بویله کلی و مطلقدر

شوقدر وارکه حکمک بویله کلیت و اطلاقه نظراً اگر اولوالامره شریعتک و نهینه معارضه ایدرک شریعتک امر ایتدیکی شیلیری منع و زجر و بالعکس منع ایتدکلرینی امر ایدمه جک اولمه ده یته اولوالامره اطاعت ایتک و اجیدر دیتک اقتضا ایدرسه ده دکل شریعت اسلامییه هیچ بر قانون تصور اولنه مازکه اویله کندی امر و نهیلرینی نظر اعتباره آلمسونده آنلره معارض و مناقض اولان امر و نهیلره اطاعت ایتک و اجیدر دیسون . کندی تکلیفلرینی بر اقسونده معارضه ایدن تکلیفلریمی ایجاب ایتسون . بالفرض اولوالامره شارع اطاعت ایتیکمز دیه جک اولورسه بوسورتده ده اولوالامره شرعاً اطاعت نصل واجب اولور شریعت تماماً اطال ایدلش اولمازی

بناءً علیه اولوالامره اطاعت حقیقه نص جلیل مذکورک شمول و اطلاقه شارعک امر و نهینه معارضه ایتامک قید و شرطی علاوه ایتک ضروری و بدیهیدر بوسورتاه نص مذکورک شمول و اطلاقی تقید و تحدید ایتک ، اولوالامره هر یزده اطاعت ایدیکمز مآلده اولان نصک حکم شمول و اطلاقه قارشو (فقط شریعتک امر و نهینه معارض اولان یرده اطاعت ایتیکمز) صورتنده بر استتیا تشکیلی دیتک ایدمه بویله نص مقابلنده و مورد نصده بوتان بوسورت استتیا ، ظن و قیاسدن عبارت اولان رأی و اجتهاد ایه دکلدر که نص مقابلنده اجتهاد ایه عمل اولتماز مورد نصده اجتهاده مساع یوقدر دیه اعتراض اولنه بیلسون . بوسورت استتیا ، بدهات عقل و ضرورتاه ثابت بر استتیا عقلی و حکم ضروریدر ، نصک حکم شمول و اطلاقی دلالت عقل ایه تخصیص قیلندندر . نصوصک تخصیص و تقییدی رأی و اجتهاد ایه جائز دکل ایدمه فقط دلالت عقل ایه تخصیص اولتور اصولیون نصوص تخصیص ایدن دلالتی تعداد ایدرلر ایکن برنجی اوله رقی عقلی ذکر ایتمشلدر . خلاصه عقل بشقه رأی و اجتهاد بشقه در . عقل ایه نصوص تخصیص اولنه بیلیور . رأی و اجتهاد ایه تخصیص اولنه ماز چونکه مورد نصده اجتهاده مساع یوقدر .

اشته فقهاده عرض ایتدیکم وجهله آیت جلیله نک حکم شمول و اطلاقی تقید و صورت استتیا سی ابضاح و تفصیل ایتک اوزره اگر اولوالامر شرعاً واجب اولان بر شیتک خلافی و یا شرعاً ممنوع بر فعلی امر ایدمه جک اولورلرسه خلاصه شریعتک امر و نهینه معارضه ایدرلرسه اطاعت ایتک واجب دکلدر .

چونکه بو خصوصده یته اولوالامره اطاعت ایدیه جک اولورسه شارع اطاعت اولتماش و ارتکاب معصیت ایدلش اولور « لاطاعة للمخلوق فی معصية الخالق » دیه بیاناتده بولتمشلر

اشته بویله شریعت اسلامییه بویجتهده اولوالامره اطاعت مسئله سنده اقوال فقهاه آراء مذاهب متحد و متفقدر . نه بر مذهب اختلافه نده اجتهاد مازعه سنه تصادف اولتور .

چونکه ابضاح و بیان ایتدیکم وجهله دلالت عقل و نقل ایه تعین و تحقق ایتش بر مسئله در .

مورد نصدہ اجتہادہ مساع اولمدیندن بویاہ دلالت نقل ونص قطعی خلائندہ اجتہاد قابل اولہ میہ جفی کبی بداهت عقلمدہ مخالفت تصور اولہ ماز . خلاصہ عقل و تفکک دلالت قطعیہ سبیلہ ثابتدرکہ اولوالامر شریعتک امر ونہینہ معارض و مناقض اولماقی شرطیلہ ہر نہنی امر ایڈہ جک اولورسہ اولسون کافسہ اطاعت ایتمک واجبدر . فقط شریعتک امر ونہینہ معارض اولورسہ اطاعت ایتمک شرعاً جائز دکلدر . بویاکی حکمدن برنجیسی دلالت نقل، ایکنجیسی دہ دلالت عقل ایلہ ثابتدر . ہر ایکسی دہ عرض ایستدیکم وجہلہ خلاف و اختلافدن صون احکام قضیہ دندر .

دیمک اولیورکہ حقندہ امر ونہی شرعی وارد اولماش، واجب و ممنوع اولیان ہانکی برشی حقندہ اولورسہ اولسون کہ جائز اولان ہانکی برشی اولورسہ اولسون دیمکدر - اولوالامر امر ویا نہی ایدرسہ واجب اولان برشیتک خلافتی یا بر فعل ممنوعی امر ایتمدیک ایچون، خلاصہ شریعتک ہیچ برامر ونہینہ معارض اولمدینہ ایچون کافسہ اطاعت ایتمک واجبدر . اشته بو حکم ہر دلولو شک ترددن خالی، نص مذکورک مفاد قطعی و مقتضای صریحدر . بویاہ تصویک مفاد وموردندہ نہ مذہب اختلافی، نہ دہ اجتہاد مناظرعی جریان ایڈہ مز .

بناءً علیہ امر ونہی شرعی وارد اولماش جائز اولان شیلرک کافسندہ اولوالامرک امر ونہی ایتمک قابل تقييد و تحديد اولیان صلاحیت واسعمسی اردر .

اگر اولوالامرک اویاہ جائز اولان شیلر دہ صلاحیتی انکار ایڈیلیرسہ عرض و بیان ایستدیکم وجہلہ اساساً واجب اولان شیئی منع ایتمک ویا ممنوع فعلی امر ایتمک صلاحیتی اولمدیندن آرتق شرعاً اولوالامرک ہیچ برشیدہ سر ونہی ایتمک صلاحیتی اولماز و آیت جالبہ مذکورہ نک حکم و مناسی ملازدی .

شریعت اولوالامرہ اودرجه صلاحیت بخش ایڈیورکہ آنلرک امر ونہینی ندی امر ونہیلری مٹاہسندہ عد ایڈیور . اولوالامر ہر ہانکی برشیئی امر

ایڈہ جک اولورلرسہ اوامر شرعیہ کبی امرلری وجوب شرعی نی مفید اولیور . کذلک نہی ایڈہ جک اولورسہ ممنوعیت شرعیہ نی ایجاب ایڈیور . منع ایستدکلی شیئی دہ شرعاً ممنوع اولور دیہ حکم ایلیور چونکہ شریعت اولوالامرہ اطاعت واجبدر دیہ حکم ایڈیور .

دیمک کہ شریعت اولوالامرک امر ونہی بوضوئہ تقویہ و تآکید ایڈیور . دہا بونک فوقندہ صلاحیت تصور اولتورمی .

اگر اولوالامرک نظر شریعتدہ امر ونہی ایتمک صلاحیتی اولماشہ شریعت اولوالامرک امر ونہی اویاہ تقویہ و تآکید ایتمدہ بالعکس نقض ایدر، ممنوع اولماز دیر ایڈی نصل کہ عرض ایستدیکم وجہلہ اولوالامر شرعاً واجب اولان برشیئی منع ویا بالعکس ممنوع بر فعلی امر ایدرسہ معتبر و مسموع دکلدر ایڈیور . بوضوئہ اولان اولوالامرک امر ونہیلری نقض ایڈیور .

خلاصہ شریعت اسلامیہ دہ شوریسی محققدر و ہر دورلو شک و تردددن خلاف و اختلافدن مصوندرکہ علی العموم جائز اولان شیلر دہ اولوالامرک امر ونہی ایتمک صلاحیت واسعمسی وارد ہیچ بر شکل استثناسی بوقدر ہیچ بر صورتہ قابل تقييد و تحديد دکلدر نص قضی شرعیہ مستنددر .

اشته تعدد زوجات، شریعت اسلامیہ دہ حقندہ امر ونہی شرعی وارد اولماش « فانکحوا ما طاب لکم من النساء مثنی وثلاث ورباع » ایت جلیہ سبیلہ جوازی بیان ایڈش برامر جائز دن بشقہ برشی دکلدر .

بناءً علیہ اولوالامر یعنی حکومت بالکلیہ تعدد زوجاتی منع ایتمک ویا خود بعض قیود و شروط ایلہ تقييد ایتمک صلاحیت تامہ سی وارد شریعت اسلامیہ دہ عرض ایستدیکم وجہلہ بو خصوصدہ ہیچ بر مانع بوقدر چونکہ علی العموم جائز اولان شیلر دہ امر ونہیہ وقوانین وضعنہ اولوالامرک نظر شریعتدہ صلاحیت واسعمسی وارد . اگر بویولدہ بر قانون وضع ایڈیہ جک اولورسہ امر اولوالامر دن عبارت اولدینہ ایچون شریعت اسلامیہ رد ایتمکدن بشقہ دہا تآکید و تآکید ایدر تعدد زوجات حقندہ کی احکام شریعت قانون موضوعک احکام مندرجہ سندن عبارت اولور .

نکاح و طلاق ده بویله در تمدد زوجات کبی حقلرنده امر ونهی شرعی وارد اولماش بالکتر جوازی بیان ایدلش بناءً علیه آنلرک حقلنده وجدان عمومی ملته موافق احکام وقوانین وضع ایتمک اولوالامرک نظر شریعتده صلاحیت تامه سی اولدینی هر درلو شک وشبه دن آزاده در شوراسی ده شایان عرضدرکه تمدد زوجاتی موضوع بحث ومقال ایدنلردن بمضیلری شریعت اسلامیه ده تمدد زوجات عدالت ایله مشروطدر اجرای عدالت ایسه غیر قابلدر. بناءً علیه بر قانون وضع ایدرک منع اولتیق اقتضا ایدر مطالبه سیبه بومبخلده حل عقدۀ اشکال ایتمک ایستیور .

اوت شبهه یوقدرکه تمدد زوجاتده اجرای عدالت ایتمک غیر قابل اولدینلندن منع اولتیق واویولده بر قانون وضع ایتمک مقتضیدر فقط شریعت اسلامیه ، تمدد زوجاتک صراحت نص ایله جوازی بیان ایندیکی ایچون منعه واویولده قانون وضعه مساعد دکلدر، مانعدر ضن اولتیور. ایسته بونقظه دن بومبخلده حل عقدۀ اشکال ایدیله میور. مباحثات دوام ایدوب کیدیور. شریعت اسلامیه دوچار طمن واعتراض اولوب دورییور .

بناءً علیه بویله توهم اولتان بر مانع قارشوسنده تمدد زوجاتده عدالت غیر قابل اجرادر دیه تمدد زوجاتی منع واویولده قانون وضع ایتمک اقتضا ایدر دیمک برشی مفید اوله ماز چونکه مانع ایله مقتضی تعارض ایدر سه مانع تقدیم اولتیور. بوقاعده بالکتر اساسات فقهیه دن دکل مقتضای حکم عقل وطبیعت احکام اساسیه طیتمنددرکه مانع موجود اولدینی حالده مقتضی اجرای حکم وتأثیر ایدر منبناءً علیه اول امرده عرض ایندیکم وجهله شریعت اسلامیه ده اولیه بر مانع اولدینتی توهمدن عبارت اولدینتی ایضاح ایتمک اقتضا ایدر . عدالت مسئله سی ایکنجی درجه ده قایلر وضع اولته جق قانونک اسباب موجه شدن اولور .